

ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด ในเด็กและเยาวชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

CASUAL FACTORS OF RISK BEHAVIORS ON DRUG ABUSE IN CHILD AND YOUTH IN THE REGION OF
MUEANG DISTRICT, KAMPHAENG PHET PROVINCE

ปาจารย์ ผลประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

E-Mail : pajaree_pol@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่าง คือเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ถึง 25 ปี ที่ไม่ได้ศึกษาในระบบการศึกษาและมีพฤติกรรมเสี่ยง หรือมีโอกาสเกิดพฤติกรรมเสี่ยง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า โดยโมเดลสุดท้ายมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 3.50, df = 6, p-value = .74; RMSE = .00; SRMR = 0.01; GFI = 1.00; AGFI = .99; CN = 1926.23

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ พฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด เด็กและเยาวชน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study casual factors of risk behaviors on drug abuse in child and youth in the region of Mueang District, Kamphaeng Phet Province. The samples were 400 child and youth aged 12-25 years old, who were not in formal education and were having risk behaviors or were about to have. Questionnaires were used as means of data collection. The research findings showed that all path coefficients were statistically significant at 0.05 levels. The model's overall fits were accepted; Chi-square statistics =3.50, df = 6, p-value = .74; RMSE = .00; SRMR = 0.01; GFI = 1.00; AGFI = .99; CN = 1926.23.

KEYWORDS : Casual factors, Risk behaviors on drug abuse, Child and youth

บทนำ

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรของชาติที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า อย่างไรก็ตามพบว่าสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ประกอบกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลทำให้เด็กและเยาวชนเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงหลายด้าน อาทิ การบริโภคอาหาร การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ การทะเลาะวิวาท การฆ่าตัวตายและความเครียด การเกิดอุบัติเหตุ การออกกำลังกาย เป็นต้น (ธนิณี เขียวอยู่, 2546: 9-17) อย่างไรก็ตามพบว่าพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก จากรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2552 พบว่าสถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงขึ้นในช่วงระยะ 4 ปีที่ผ่านมา และส่งผลให้จำนวนคดีอาชญากรรมในภาพรวมมีแนวโน้มสูงขึ้น แม้สถิติการจับกุมจะค่อนข้างทรงตัวในปี 2552 แต่ก็มีจำนวนคดีมากถึง 56,851 คดี ในไตรมาสสาม นอกจากนี้ ยังพบเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น จากผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศของสำนักงาน ปปส. ผู้ต้องหารายใหม่ส่วนใหญ่เป็นเยาวชน อายุระหว่าง 15-24 ปี กระทำความผิดในข้อหาเสพยาบ้ามากที่สุด และนักเรียนกลุ่มอายุ ระหว่าง 12-18 ปี หันมาเป็นผู้ค้า และผู้เสพมากขึ้น และที่น่ากังวล คือ ยาเสพติดมีแนวโน้มแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กอายุ น้อยลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2552)

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดร่วมมือกับสำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2544) ได้วิจัยถึงสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาทั่วประเทศ ใช้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาสังกัดกระทรวงมหาดไทย ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง ระดับปริญญาตรี จำนวน 5,365,942 คน จากสถานศึกษา 1,071 แห่ง ในเขต 32 จังหวัด พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สารเสพติดถึง 663,290 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ; และ สำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซี มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ, 2544) และในปี 2551 ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน (Academic Network for Community Happiness Observation and Research, ANCHOR) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

มีโครงการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยและทัศนคติต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย กรณีศึกษาตัวอย่างเด็กและเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10 - 24 ปี ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3,137 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 24 พฤษภาคม 2551 พบว่าพฤติกรรมเสี่ยง 7 อย่างในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมา อันดับแรกคือการหนีเรียน รองลงมาคือ ดื่มเหล้า ดูแข่งรถซึ่ง มีเพศสัมพันธ์ เล่นพนัน เช่น พนันบอล ไฟ้ เกมออนไลน์ เป็นต้น สูบบุหรี่ และใช้ยาเสพติดที่ไม่นับรวมเหล้าและบุหรี่ ที่น่าเป็นห่วงคือ การใช้สารเสพติดชนิดต่างๆ เป็นประจำในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ในกลุ่มคนที่ใช้ยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่ สูบบุหรี่ รองลงมาคือ ใช้ยาบ้า ดื่มเหล้า ใช้ยาไอซ์ ใช้กัญชา ใช้กระท่อม ตามลำดับ ผลสำรวจครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยยังคงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเฝ้าระวังรักษาอย่างใกล้ชิด เพราะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติด จากการวิจัยพบว่าเกิดจากสภาพจิตใจที่ขาดสติสัมปชัญญะ การไม่รู้จักระวังตัวเอง การรักสนุกอยากลอง การประขยตชีวิต เป็นสาเหตุอันดับแรก ดังนั้นเมื่อถูกเพื่อนชักชวนและหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายราคาถูกลง จึงทำให้เป็นตัวเร่งที่อันตรายในการทำลายคุณภาพของเด็กไทย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

นอกจากนี้ จากการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดหรือผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในประเทศไทย ยังพบว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง คือ กลุ่มของเด็กและเยาวชน โดยเป็นกลุ่มของเด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน (อภิสมัย ศรีรังสรรค์, 2545) อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับสารเสพติดยังถือว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและสังคมโดยรวม ตลอดจนจนเป็นปัญหาที่จะนำไปสู่การเกิดปัญหาอื่นๆ ทั้งปัญหาการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ การปล้น ฆ่า ข่มขืน เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถานการณ์เกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นถือว่าเป็นสถานการณ์ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำหรับจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดที่เป็นทางผ่านจากภาคเหนือลงสู่ภาคกลาง เนื่องจากพื้นที่จังหวัดติดกับจังหวัดตาก ซึ่งมีพื้นที่ติดกับชายแดน ที่มีการลักลอบยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย โดยการลักลอบนำเข้ามาทั้งแรงงานต่างด้าว แล้วมาพักอยู่ในพื้นที่ จังหวัดกำแพงเพชร และมีการจำหน่ายให้ผู้ค้ารายย่อย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ก่อนที่จะนำไปส่งต่อไปยังพื้นที่ต่างๆ

นอกเขตจังหวัดต่อไป สำหรับประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า สารระเหย และกัญชา ตามลำดับ ในการนี้ทางจังหวัดกำแพงเพชร ได้มีแผนการดำเนินงานควบคุมในเรื่องดังกล่าวอย่างเข้มงวด โดยได้นำแนวคิดของโครงการ TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมมหัศจรรย์อุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานโครงการ มากำหนดมาตรการด้านการป้องกันของจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยการยึดเยาวชนเป็นเป้าหมายหลัก โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 10-24 ปี ("หยุด...เยาวชนพฤติกรรมเสี่ยงเสพยา ปรับทุกข์-สร้างสุข-แก้ปัญหาด้าน EQ." ในแนวหน้า, 29 กรกฎาคม 2552) ถึงแม้การดำเนินงานจะประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งแต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดกำแพงเพชรก็ยังคงน่าเป็นห่วงเนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ต้องให้ความใกล้ชิด ดูแลและเอาใจใส่ไม่ว่าจากครอบครัว สถานศึกษา เพื่อน องค์การ หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาโอกาสที่จะได้รับการดูแลจากสถานศึกษา หรือองค์กร หน่วยงานต่างๆ ค่อนข้างจะน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษามักจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามสารเสพติดและนอกจากนี้เด็กและเยาวชน ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษายังมีโอกาส เข้าไปเสี่ยงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดมากขึ้นเนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ที่เคยอยู่ในระบบการศึกษา แต่มีพฤติกรรมเกเร ไม่เข้าเรียน เรียนไม่เก่งจึงจำเป็นต้องออกจากสถานศึกษา และส่วนหนึ่งจะทำงาน และมักจะเป็นแรงงานในระดับต่ำจึงทำให้โอกาสเข้าไปเสี่ยงมีมากขึ้น หรือบางส่วนไม่ได้ทำงานทำให้มีเวลาว่างเยอะก็มีโอกาสเข้าไปเสี่ยงเช่นกัน

ด้วยความสำคัญของปัญหาจากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเชิงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกำแพงเพชร ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีสมมุติฐานการวิจัยคือ 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน 2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้าน

สารเสพติดของเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ

ในการศึกษาในครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

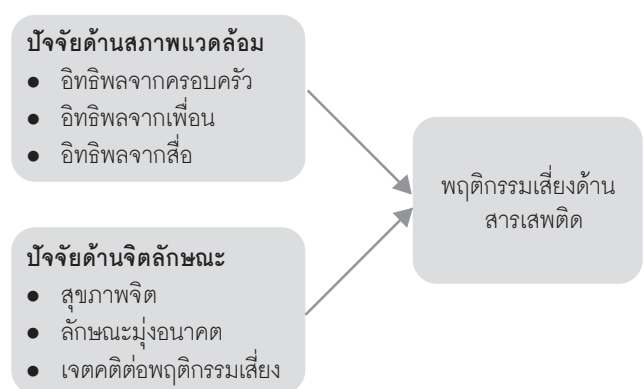
ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 ถึง 25 ปี ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีโอกาสเกิดพฤติกรรมเสี่ยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และไม่ได้ศึกษาในระบบการศึกษา โดย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย อิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากสื่อ 2) ตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตลักษณะ ประกอบด้วย สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต และเจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยง ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด ดังแสดงในภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน และตอนที่ 3 ปัจจัย

เสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ระหว่าง 0.72 - 0.86

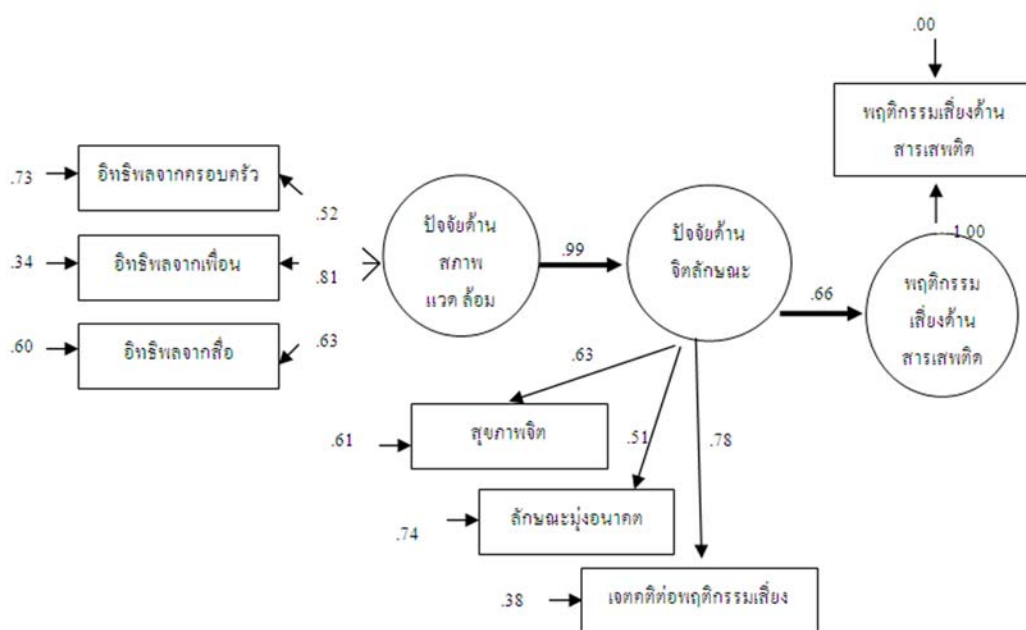
4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า Tolerance ค่า VIF และค่าสถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

2) การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบ มีตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL Version 8.72

ผลการศึกษา

ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ภาพที่ 2 และตารางที่ 1

$\chi^2 = 3.50$, $df = 6$, $p\text{-value} = .74$; $RMSEF = .00$; $SRMR = 0.01$; $GFI = 1.00$;
 $AGFI = .99$; $CN = 1926.23$

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้างสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects: IE) อิทธิพลรวม (Total Effects: TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองของตัวแปร (Squared Multiple Correlation: R^2)

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล			พฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด		
	ปัจจัยด้านจิตลักษณะ			DE	IE	TE
1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	.99	-	.99	-	.66	.66
2. ปัจจัยด้านจิตลักษณะ				.66	-	.66
R^2		.98			.44	

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 1 พบว่าหลังจากที่ปรับโมเดล แล้วเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้ง ค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า เมื่อพิจารณาขนาดและทิศทางอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุต่อ ตัวแปรผล พบว่า ตัวแปรสาเหตุทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล โดยแต่ละตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลต่อตัวแปรผล ดังนี้

1) กลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .66) โดยตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือตัวแปรสุขภาพจิตและลักษณะมุ่งอนาคต (มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .71, .63, และ .51 ตามลำดับ)

2) กลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า อิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน ผ่านกลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านจิตลักษณะ (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .99 และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ .66) โดยตัวแปรอิทธิพลของเพื่อนมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ตัวแปรอิทธิพลของสื่อและอิทธิพลของครอบครัว (มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .81, .63, และ .52 ตามลำดับ)

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .98 แสดงว่าร้อยละ 98 ของความแปรปรวนของปัจจัยด้านจิตลักษณะสามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .44 แสดงว่า ร้อยละ 44 ของความแปรปรวนของพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดสามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองนี้

ดังนั้นจากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านจิตลักษณะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน ดังนั้นถ้าต้องการป้องกันไม่เด็กและเยาวชนเข้าไปข้องเกี่ยวกับสารเสพติดจึงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะทางจิตของเด็กและเยาวชน ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด สุขภาพจิตและลักษณะมุ่งอนาคต อีกทั้งผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัจจัยด้านจิตลักษณะของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอิทธิพลของเพื่อน สื่อ และครอบครัว และเพื่อให้เด็กและเยาวชน

มีคุณลักษณะทางจิตที่เข้มแข็ง สามารถป้องกันตนเองไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับสารเสพติดจึงต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างทุกฝ่าย และควรนำตัวแปรจากผลงานวิจัยไปจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดในเด็ก และเยาวชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ในการอธิบายพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน คณะผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัย โดยจำแนกประเด็นตามสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

1) จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า "ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน" ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านจิตลักษณะและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดผ่านปัจจัยด้านจิตลักษณะ จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบไม่สนับสนุนสมมติฐาน อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสภาพแวดล้อม แม้ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน แต่ก็พบว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อปัจจัยด้านจิตลักษณะของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการที่จะมีหรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน (สำหรับประเด็นนี้จะได้อภิปรายในหัวข้อถัดไป) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การมีหรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของของเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับจิตลักษณะหรือคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน และการที่เด็กและเยาวชนจะมีจิตลักษณะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนนั่นเอง โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อจิตลักษณะของเด็กและเยาวชนมากที่สุดคืออิทธิพลจากเพื่อน รองลงมาคืออิทธิพลจากสื่อและอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งจากผลที่ได้นี้ชี้ให้เห็นชัดว่าสิ่งสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาจิตลักษณะที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน ดังนั้นในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ควรมุ่งเน้นที่จะพัฒนาจิตลักษณะที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

2) จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า "ปัจจัยด้านจิตลักษณะ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน" ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติด จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบ สนับสนุนสมมติฐาน โดยปัจจัยด้านจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือ เจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งผลที่ได้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ดุจรินทร์ (2552) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่จากปริมาณการสูบบุหรี่ พบว่า ณ ระดับนัยสำคัญ .05 ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่มากที่สุดคือ ความคิด (เจตคติ) ที่จะเลิกสูบบุหรี่ นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมามีของอมรา ศรีสังข์ (2545) สุรพงษ์ ชูเดช (2546) ลักลั่นวรรณประพันธ์ (2549) กิติพงษ์ ทองเหลือ (2550) อนงค์ ดิษฐ์สังข์ (2550) และประภาพร โพธิ์ทอง (2551) ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่ายิ่งบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารเสพติดมากเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะใช้สารเสพติดมากขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความสมเหตุสมผลที่ว่าเด็กและเยาวชนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเสี่ยงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะตรงกันข้าม

นอกจากเจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงแล้วจากการศึกษา ยังพบว่าสุขภาพจิตก็เป็นจิตลักษณะที่สำคัญของบุคคลอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีจะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มีสุขภาพจิตที่ไม่ดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ยิ่งเด็กและเยาวชนมีสุขภาพจิตดีมากเท่าใด ก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดน้อยลง ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของทองพูล บัวศรี (2550) และจิตติพร ไวโรจนิททยาการ (2551) ที่ระบุตรงกันว่าสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับความชอบเสี่ยงของบุคคล นอกจากนี้การที่เด็กและเยาวชนมีสุขภาพจิตดีนั้นจะช่วยทำให้เด็กและเยาวชนสามารถที่จะปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสัมพันธภาพอันดีงามกับบุคคลอื่นและดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสมดุลอย่างสุขสบาย รวมทั้งสนองความต้องการของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจได้ (World Health Organization, 1976 อ้างใน อัมพร โอตะระกุล, 2540: 14) ดังนั้นการมีสุขภาพจิต

ที่ดีจึงน่าจะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถหาทางออกของปัญหาได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ต้องหันไปพึ่งพาสารเสพติด ด้วยเหตุนี้จึงมีความสมเหตุสมผลที่ว่าเด็กและเยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีจะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มีสุขภาพจิตที่ไม่ดี

สำหรับลักษณะมุ่งอนาคตก็พบว่าเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่เด็กและเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงนั้นจะสามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำ ทาทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดใจรอได้อย่างเหมาะสม และสามารถให้รางวัลตนเองเมื่อทำดีและลงโทษตนเองเมื่อทำไม่เหมาะสม (วิลาสลักษณ์ ชวัลลี; งามตา วรินทร์; และวิริณธ์ ธรรมนารถสกุล, 2547: 41) สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม จันทร (2541: 102-129) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการด้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาบ้ามากกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำ นอกจากนี้จากการศึกษาของกิติพงษ์ ทองเหลือ (2550) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ก็ยังคงยืนยันผลเช่นเดียวกันว่าการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองเป็นปัจจัยทางจิตลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การที่เด็กและเยาวชนมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงน่าจะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถคาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับตนเองเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่ต้องหันไปพึ่งพาสารเสพติดเป็นทางออก ด้วยเหตุนี้จึงมีความสมเหตุสมผลที่ว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดน้อยกว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า โดยโมเดลสุดท้ายมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 3.50, df = 6, p-value = .74; RMSE = .00; SRMR = 0.01; GFI = 1.00; AGFI = .99; CN = 1926.23 และพบว่ากลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านจิตลักษณะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .66 ในขณะที่กลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมพบว่าอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกำแพงเพชรที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

บรรณานุกรม

กิตติพงษ์ ทองเหลือ. 2550. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม." ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกษม จันทศร. 2541. "ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น." ภาคนิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จิตติพร ไวโรจน์วิทยากร. 2551. "ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง." ภาคนิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทองพูล บัวศรี. 2550. "ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่างการฝึกอบรม ครอบครัว และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดีของเยาวชนกระทำผิดในบ้านกาญจนาภิเษก." ปรินญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธินิณี เขียวอยู่. 2546. "พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี." วิทยานิพนธ์สาขาสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. แนวหน้า. 2552. "หยุด." เยาวชนพฤติกรรมเสี่ยงเสพยา ปรับทุกข์-สร้างสุข-แก้ปัญหาพัฒนา EQ (สัปดาห์แนวหน้า) ทบวงมหาวิทยาลัย. เข้าถึงเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2552 จาก <http://www.ncewna.com/news.aspMID=172156>

ประภาพร โพธิ์ทอง. 2551. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาโรงเรียนเซนต์จอห์นโปลิเทคนิค กรุงเทพมหานคร." ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสุขภาพศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลักลินี วรรณประพันธ์. 2549. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา." ปรินญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์และการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, งามตา วรินทร์านนท์ และวิริณธ์

ธรรมนารถสกุล. 2547. รายงานการวิจัย เรื่อง **กรณีศึกษาบุคคลตัวอย่างและเครื่องมือชีวิตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมข้าราชการยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมบัติ ดุลยรัตน์. 2552. "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน." ปรินญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรพงษ์ ชูเดช. 2546. "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี." การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 41, 3-7 กุมภาพันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2552. "พบพฤติกรรมเสี่ยง เยาวชนมั่วยา-กามส่อเพิ่ม." เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2552 จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/4332>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
2552. "สถานการณ์ความรุนแรงยาเสพติดในเด็กและ
เยาวชน." เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2552 จาก
[http://www.wrote107blogspot.com/2009/12/blog-
post.html](http://www.wrote107blogspot.com/2009/12/blog-
post.html)

สำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 2544.
"โครงการเฝ้าระวังคุณภาพเด็กและเยาวชนไทย ศึกษา
เฉพาะตัวอย่างนักเรียน นักศึกษา ภาคปกติในสถาบัน
สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง
มหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย." เข้าถึงเมื่อวันที่ 12
สิงหาคม 2550 จาก <http://www.abca-ksc.poll.th.org/>

อนงค์ ดิษฐ์สังข์. 2550. "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร." ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

อภิสมัย ศรีรังสรรค์. 2545. **วัยรุ่นกับยาเสพติด สุขภาพจิต.**
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

อัมพร โอตระกูล. 2540. **สุขภาพจิต.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
วิทย์พัฒน์.

>> ปาจารย์ ผลประเสริฐ

จบการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติประยุกต์ และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรและการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายศึกษาและวิจัย สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร ผลงานทางวิชาการ เช่น การประเมินผลโครงการ, การจัดการทรัพยากรมนุษย์, การวิจัยและการเขียน
บทความ เป็นต้น